

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsak petek.

Celoletna na-
ročnina 50.— D
mesečna 5.— „
Inozemstvo
celoletno 100.
Posamezne
številke se ra-
čunajo po D 1-25
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
mailh oglaših
beseda 50 p.Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega sloven-
skega ljudstva!

Italija in kmečko-delavsko gibanje pri nas.

Ko je padla pri nas Pašičeva vlada, so razni listi poročali, da to Italijanom ni bilo posebno ljubo. Takrat so tudi rekli, da Italijanom padec Pašičeve vlade zato ni všeč, ker so imeli Italijani s Pašičem sklenjene neke posebne pogodbe.

Resničnost teh poročil mi ne moremo ugotoviti. Mogoče je kaj na tej stvari, mogoče tudi ne. Prav verjetno pa je, da Italijanom ni bil neljub le padec Pašičeve vlade, ampak še bolj neljuba jim je prav gotovo sedanja vlada v Belgradu. To pa zato, ker soodločujejo v novi belgradski vladi tudi zastopniki kmečko-delavskega republikanskega gibanja na Hrvaškem.

Da bo mogoče stvar prav razumeti, moramo vedeti najprej, kakšne razmere vladajo na kmetih v Italiji.

Med vojno je bilo v Italiji jako mnogo Slovencev, deloma v bojni črti, deloma v zaledju. Slovenski fantje in možje so lahko videli na svoje oči, v kakšni strahoviti revščini žive laški kmetje in njihove rodovine. Laški kmet nima svojega polja. Vsa zemlja je last bogatih vlastelinov, raznih grofov in baronov. Kar seže oko, vse je last enega samega človeka. Sredi takega veleposestva se dviga navadno krasno poslopje, stanovanje mogočnega gospodarja. Okrog pa se vrsti vas za vasjo. Hiše in gospodarska poslopja. Toda kakšne hiše! Če stopiš v tako hišo, vidiš v njej široko ognjišče, potem veliko mizo in po raznih kotih kupe slame. Na ognjišču kuhajo dan za dnem polento, če imajo dovolj koruzne moke, druga pa nič. Polento razgrnejo po mizi, jo narežejo v kose in tak kos je

za vsakega rodbinskega člana njegova dnevna porcija. Leže pa na kupih slame, vsevprek, otroci in starši, kure in prasei.

Tako živi kmečko ljudstvo v Italiji, v deželi, ki rodi ogromne množine vsakovrstnega žita, sadja, vina in vsega, kar sploh rodi in nosi bogato polje italijansko. Plodov te rodovitne zemlje pa ne uživa kmet, ki zemljo obdeluje, ampak bogati vlastelin, ki živi sijajno in razkošno v svoji palači v Rimu ali v kakem drugem velikem mestu na stroške kmečkih žuljev. Kmet mora namreč plačevati svojemu gospodarju po tri četrtine svojega pridelka, včasih celo več, da sploh sme delati na grajščakovih zemlji.

Vse to so lahko videli slovenski možje in fantje v Italiji na svoje oči. Če so pa slovenski možje pričeli pripovedovati laškim kmetom, da je to krivica, in da so neumni, če tako krivico trpe, se je zdelo tako govorjenje ubogim laškim kmetom naravnost bogokletno. Za boga svetega, kako pa se upa navaden človek ziniti le eno besedo proti vsegamogočnemu gospodu grofu?

Sedaj pa pogledajmo, kaj pomeni kmečko gibanje na Hrvaškem. Mi smo že večkrat ugotovili, da to gibanje ni samo politično, ampak je ob enem tudi socialno, ki hoče preurediti družabne razmere na kmetih tako, da bo jedel le tisti, ki res dela, lenoba naj pa strada po zaslugi. To gibanje se širi s Hrvaškega tudi po vseh sosednjih pokrajinah. Širi se preko Vojvodine na Ogrsko, v Romunijo, sega pa tudi že daleč v Dalmacijo in v Slovenijo.

Dalmacija in Slovenija pa mejita na Italijo. Zato se laški grofje

in drugi veleposestniki z upravičnim strahom vprašujejo: »Kaj bo, če se zanesa to gibanje tudi k nam? Kaj bo z nami veleposestniki, ki danes lepo in razkošno živimo na stroške delavnih ljudi, če spregleda tudi laški kmet?«

Italijanski veleposestniki dobro vedo, da žive Slovenci tostran in onostran laške meje. Če se razširi to gibanje enkrat med Slovenci v Jugoslaviji, bo seglo gotovo tudi preko meje in od tam vedno dalje in dalje! Kakšen bo konec? Konec bo kmečki dvig v Italiji!

Zato je čisto razumljivo, da se hrvaškega in slovenskega kmečko-republikanskega gibanja v Italiji vse boji, kar je izšlo iz bogatih veleposestniških rodov. Boje se tega gibanja grofje in baroni, boje se ga bogati meščani, ki imajo veleposestva, boje se ga visoki vojaški, državni in cerkveni dostojanstveniki, ki imajo zveze z velepostestniškimi rodbinami. Ker pa je Pašičeva in Pribečevićeva vlada to gibanje tlačila k tlom z vso svojo vladno močjo, je razumljivo, da je ta vlada morala biti onim ljudem, ki imajo danes v Italiji prvo besedo, zelo mila in ljuba, silno nevšečna pa mora biti ve-

lekapitalistični fašistovski gospodi v Italiji sedanja vlada v Belgradu, v kateri sede odlični zastopniki hrvaškega kmečkega gibanja!

Iz vsega, kar smo povedali doslej, pa mora vsak pošten Slovenec uvideti, kakšno bedasto politiko zastopajo razni »nacionalisti« v Jugoslaviji in zlasti v Sloveniji. Ti ljudje računajo neprestano na krvavo vojsko, ki naj osvobodi naše zaslužnjene brate! Kakšna zmota! Ali Slovenci res ne vidijo, da bo naš rod preko meje šele takrat prišel do svoje pravice, ko bo strta vlada laškega odušaka nad kmeti in ko bo laški kmet gospodarsko ni potem tudi politično svoboden? Kmet nima nikdar in nikjer imperijalističnih namenov in nikjer ne hlepi po vladi nad drugimi, ampak hoče povsod mir, ker je le mir pogoj za njegov gospodarski obstanek. Tudi laški kmet ne hrepeni po nadvladi nad drugimi kmeti in zato bo naše kmečko ljudstvo onstran meje res svobodno šele takrat, ko bo svoboden tudi laški kmet!

Ta okolnost pa je povod tudi za nas, da čim bolj širimo kmečko-delavsko gibanje v Sloveniji tostran in tudi onstran meje!

Vnanji in notranji politični položaj.

(Iz velikega govora St. Radiča v Zagrebu dne 13. t. m.)

Dne 13. t. m. je govoril g. Štefan Radič na zboru zaupnikov HRSS v Zagrebu o rezultatih svojega potovanja po Evropi. Njegovo poročilo je bilo tako obširno, da ga v našem malem listu ne moremo priobčiti v celoti, zato se moramo omejiti le na najbolj bistvene točke njegovega poročila.

Anglija in Francija o našem vprašanju.

O tem je rekel Radič: »Kaj sem delal v Londonu, to se deloma vidi

iz mojih pisem. Istotako, kakšna je bila situacija ne samo pri angleški vladi, temveč tudi v angleškem javnem življenju. Pašič ni mogel doseči, čeprav je to poskušal z novcem, ugledom in prijateljstvom, zlasti potem Poincaréja, da bi angleški tisk prinesel saj eno vrstico, ki bi bila za njegovo nasilje in njegov centralizem. Če bi se ne dogodilo ničesar drugega, že to je bilo dovolj. Morem vam reči tudi to, da so vsi političarji angleških političnih

LISTEK.

60

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Kaj pa Vi, ubogi moj prijatelj? je vprašal Babič Grdaka.“

„Kaj jaz vem? Ničesar nimam. Ono moje malo posestvece na Ogrskem, ki sem ga podežoval po materi, so mi vzeli Batori. Moj brat ima koš otrok in košček zemlje, toda yendar bom šel k njemu, dokler ne najdem nove službe.“

Tedaj se je oglasil Gregorič: „Ne zamerite mi, plemeniti gospod, mojih besed. Vi ste plemič, jaz sem kmet, človek pa sem vendar le. Vi ste, pri moji veri, velik poštenjak in dober kakor kruhek. Ves kraj moli k Bogu za Vašo srečo, pa Vas zadene taka nesreča. Pa bodi! Naša srca vedo, kaj ste dobrega za nas storili; globoko smo vse to zapisali v naša srca in niti vrag tega ne bo izbrisal. Koliko gorja ste odvrnili od naših bednih glav, ve vsako dete, in tudi nad mojo siromašno streho bi bila prišla škoda, da ni bilo Vas. Naj Vas ne bo moje ponudbe sram. Ti meni, jaz tebi, Bog pa naj vse skupaj blagoslovi, tako je stari pregovor. V ribniškem kraju imam nekaj zemlje in hišico. Umaknite se tje, tukaj ne boste varni. Tahi je divja zver. Tam gospodarite, kakor veste, dokler se stvar na boljše ne obrne. Ne zamerite mi, gospod, toda ponudba prihaja od srca. Tukaj — pri nas — je nadaljeval kmet, „se bo, tako se mi zdi, marsikaj zgodilo.“ Grdak je prijel močno kmetovo roko in ginjen odgovoril:

„Dobro! Sprejemem, poštenjak moj, da te ne užalim. Ti si človek, pravi človek. Plemič bo kmetoval kmetu, dokler ne bo dobil pravice od kralja!“

Nem in s sklonjeno glavo je župnik gledal ta prizor. Na to je vzdignil glavo, povzdignil roke k nebu in rekel:

„Vzdignite, ubogi moj prijatelj, srce k Bogu! Trda so pota življenja in težke izkušnje, ki nam jih pošilja Gospod. Toda nosite ponižno svoj križ, kajti ponižani bodo povišani, gorje pa onemur sinu človekovemu, ki je iz svojega srca izbrisal najlepše besede Održenikov: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe; gorje mu — ker bo prišla sodba nad pravičnike in grešnike. Da, vidim, sodba bo prišla, strašna sodba, ker je roka božje pravice omahnila, ker je greh preplaval svet. Poplačaj Vam pravični Bog vso Vašo dobroto, s katero ste ubogemu ljudstvu omilili strašno suženjstvo.“

XXIII.

„Ljubo mi je, gospa mama,“ je rekla Anka Konjska Uršuli Heningovi, da ste prišli z Zofko za nekaj časa k meni v Zagreb. Saj poznate Martino sanjarsko naravo, ki bi nam Zofko počasi popolnoma pokvarila. Dekle se je tako že popolnoma spremenilo. Zlovoljna je, molčeča in razdražljiva, ter še vedno pričakuje svojega Miliča, ki pa se vendar ne bo vrnil.“

„Ne bo vrnil?“ je naglo vprašala Uršula. „Nikakor ne! Poslušajte me samo, mama. Jaz sem se o naši stvari mnogo razgovarjala z Alapičem. Rekel mi je, kako že par mesecev Taha obračuje in obdeluje in kako gre to težko, jaz pa sem mu potožila naše nepravice, da še nič nismo smeli reči Zofki in kako ste s prisego zavezani Miliču, in da bi bilo vsekakor treba

izvedeti, kje ta mladenič je in ali je sploh še živ. Alapič je nekaj časa razmišljal, nato pa je obljubil, da se bo mogoče našla kaka pomoč. Poznam, je rekel, prefriganca po imenu Drmačiča, pisarja, ki ga je Tahi izpodil iz službe. Ta človek se niti vraga ne boji. Poslal ga bom kakor vohuna za Miličem, po katerem Ambrož vsepovsodi izprašuje. In Alapič ga je poslal.“

„In sedaj?“ jo je prekinila Uršula.

„Včeraj se je vrnil, mama.“

„In Milič?“

„Živ je, toda v sužnosti.“

„Naj Vam povem. Alapičev ogleduh je na slepo srečo krenil v one naše kraje, ki jih držijo Turki v rokah, in je začel izpraševati, kje se nahajajo sužnji, ki so bili pred več leti ujeti pri Kaniži. Mož je popolnoma pravilno ravnal. Najprej je treba poiskati Mogaiča. V njegovi bližini bo menda tudi Milič, če ni padel. Poslali so ga v Kostajnico, od tam v Stubico in dalje v Banjo luko. Drmačič je začel izpraševati pri frančiškanih, ki vedo za krščanske sužnje. In je pravo zedel. Povedali so, da v hiši nekega bega pri Banji luki že kakih pet let živi mlad človek po imenu Mogaič. In da je pred tremi leti preko Save prišel drug človek z odkupnino za Mogaiča, da pa je prebrisani Turek obdržal njega, odkupnino in Mogaiča. To Vam bodi na kratko povedano v tolažbo. Vse kaže, da se naš vitez ne bo vrnil, ker je njegovo posestvo, ki ga upravlja Ambrož, prezadolženo, zaradi odkupnine, ki si jo je izposodil. Vaša duša je torej lahko mirna in upam, da bomo nit, ki jo sedaj že tri leta pletemo, vendar enkrat srečno dopleli. Taha je, kakor čujem, omečila pravda, ki ste jo znova začeli pred kraljem in na katero njegovi bratislavski prijatelji nimajo vpliva.“ (Dalje prih.)

strank in to od konservativne, liberalne in delavske stranke, ponovno naglasili tole: Povsod morete povedati in vedno naglašati, da angleški političarji po vašem bivanju tu, v nobenem vprašanju niso tako edini, kakor v tem, da je Pašičev sistem, namreč tisti sistem srbske hegemonije, nevaren za ves Balkan in Evropo in da pomenja propast Jugoslavije. Sistem pa, ki ga zastopate vi, to je sistem federativne Jugoslavije potom konfederacije, torej potom priznavanja popolne suverenosti hrvatskega naroda, ta pa je edina rešitev, kakršno smo predvidevali že mi, s kakršno moremo soglašati in jo podpirati. — Morem vam reči tudi, da je angleška politika in diplomacija zelo taktčno, toda odločno dala v Belgradu razumeti, da Jugoslavija, dokler je na vladi Pašič in dokler vlada v državi fašizem, ki ga je uvedel Pribičević, ne bo dobila niti enega funta šterlinga, a o kakšnem posojilu ne more biti niti govora. Na drugi strani pa se more zgoditi, da se bo zahtevalo plačanje dolgov tako, da jih bo treslo 99 mrzlic. Zakaj, ako morejo izdajati milijone za tlačenje naroda, pleniti in krasti, tedaj morejo plačati tudi — dolgove.

To je bilo v Londonu. Toda, kakor sem dejal, angleška diplomacija in politika ni le oprezna, temveč je tudi vezana na razne forme, dogovore, pogodbe, običaje in zadnje čase tudi na tradicije francoske politike. Kljub temu, da je bil gospodar Francije Poincare, je vendar glede Jugoslavije zavladal tak duh, da se je mnogokrat in zelo energično svetovalo, naj se reši hrvaško vprašanje. Jasno se je dalo razumeti poslaniku Spalajkoviču, da obstoji za nje (Angleže!) (op. ur.) Jugoslavija samo na papirju in to tako dolgo, dokler ne bo rešeno hrvaško vprašanje. Ko je prišel na površje Herriot (na Francoskem op. ur.) tedaj šele so postali vrtoglavi.

Oni so mislili, da bi se pomirili, da bo to stara godba z novimi muzikanti. Oni mislijo, da bo tudi nova vlada samo novi muzikant. Videli pa bodo, kako se pleše po tej muziki!! Torej, ko je prišel Herriot, so takoj potom angleškega tiska, ker v Franciji niso mogli, razširili po svetu vest, da bo Francija z SHS obnovila zvezno pogodbo in da se bo nadaljevalo prijateljstvo tudi med Herriotovo in Pašičevo vlado. Na to je Herriot odgovoril, da obe vladi ostaneta na svojem stališču, to se pravi, da Herriot noče imeti opravka s Pašičem. Pašič je ostal na svojem stališču, da je stara godba, le z novimi muzikanti.

V Rusiji.

Radič je nadaljeval: „Samo po sebi se razume, da je poglavitni in najvažnejši uspeh za našo hrvaško stvar, dosežen uspeh pri velesili, ki ni vezana na versajsko mirovno pogodbo in ki postaja vedno odločilnejši faktor v Evropi, to je pri Rusiji. Postalo mi je jasno, da bo treba oditi v Moskvo. Vedel sem, da so svoječasnno v Moskvo z Balkana prihajali sami centralistični agenti. Carska Rusija je bila navajena deliti miloščine, da plača svoje ljudi in da ti ljudje in celi narodi poslušajo le njo, da se na njen mig buniijo ali pa pomirijo, da so torej le instrument, slepo orodje ruske politike. Starčević ni bil izučen diplomat, ampak je v tej reči imel prav in je s svojo naravno iznajdljivostjo in genialnostjo zapopadel centralistično rusko politiko, ki je stalno balkanske narode le razdvajala, da jih more potem porabiti kot drobiž pri plačevanju svojih dolgov Turčiji in Angliji. Bilo je veliko nepravil, ker sem vedel, da imajo Rusi takšne tradicije in da prihajajo z Balkana še sedaj takšni agenti, da ima tudi nova Rusija svoje agente in to plačane. Na veliko nepravilno in sramoto so med njimi tudi takšni, ki so istočasno prejemali plačo od sovjeta in od Pašiča. To sem zvedel že na Dunaju.

Bilo pa je tudi še to: Mislil sem, da bodo v Belgradu pametni in da bodo že tedaj sestavili Davidovičovo vlado, vlado parlamentarnega

bloka. Anglija je brezpogojno priznala sovjetsko Rusijo, Francija se pripravljala, da jo prizna, da ne govorim o Italiji in o šandinavskih državah. V Belgradu pa je bilo tako malo znanja, tako malo spoznanja, da so belgrajski političarji, tudi najpametnejši, ker so tam tudi takšni, stoje povsem pod uplivom ruskih belogardistov in caristov. Prišli so razni ljudje, prišle mnoge lepe gospe, sami caristi, sami reakcionarji in vsi so govorili Srbom: „To je vaša država!“ Človek pa rad sliši, kar se mu dopada. In dobili so Srbe za svojo politiko. Tragično je brati to, kar piše belgrajski tisk. Nihče ne pisari tako neumno o sovjetski Rusiji, kakor oni tam zdolaj. To sem vedel, ali to se ne more spremeniti. Če bi bila že tedaj imenovana Davidovičeva vlada, bi človek premisljal, ali naj gre v Rusijo ali ne, kajti že pot sama v sovjetsko Rusijo in dotik hrvaškega naroda z Moskvo, že sam po sebi pomeni radikaliziranje naše politike v očeh javnega mnenja Evrope. Če bi Davidovič že tedaj dobil vlado, bi si pomišljal iti v Moskvo, ker bi bilo treba ta korak opravičiti. Noben politični korak ni dober, ki potrebuje opravičila in ki se sam po sebi ne sprejme in ne odobrava.

Če bi Davidovič dobil sestavo vlade in bi jaz odšel v Moskvo, bi vi rekli: Radič je nor! Ko pa je bil parlament razgnan in so hrvaški poslanci z Jobovo potrpežljivostjo, ki so jo kazali kot poslanci enega celega naroda, sedeči 6 tednov kot berači pred vratmi, dobili takšen odgovor — tedaj je sledila moja pot v Moskvo! (Odobranje!)

Čeprav sem vedel, da ta pot ne bo potrebovala komentarja, nisem hotel iti tja brez poziva. Tudi nisem mogel zahtevati, da se me pozove, zakaj poziv, ki se zahteva ni poziv. Dobil sem poziv že v marcu, pa so mi ga zatajili. Bilo jih je več, toda zahteval sem pismo. Ko so mi pokazali peto Čičerinovo pismo, v katerem pravi: „Povejte g. Radiču, kongresi so započeli, ki so eminentne važnosti i za Rusijo i za Evropo. Iz vsega, kar sem o njem čul in znam, vidim, da bi razgovor z njim mogel imeti takšen pomen, da bi se nekatera najvažnejša vprašanja na Balkanu bistveno drugače rešila.“ — Ko sem to videl, in videl, da se me pozivlja kot sodelavca in človeka, ki prihaja kot ravnopraven k ravnopravnemu, kot predsednika našega narodnega zastopstva in pooblaščenca naroda, — ko sem videl vse to, sem šel in od prvega do zadnjega dne se je pokazalo, da je tudi res tako. Mene in poslanca Košutiča so sprejeli boljše kot Herriota (ki je bil tam predlansko leto! op. ur.) Dali so nama palačo, ki jo dajejo svojim najodličnejšim gostom. Z nama se ni postopalo, kakor z onimi, ki so prišli, da sprejmejo instrukcije, nego kot z ljudmi, s katerimi se naj izmenjajo misli, nazor, razgovori in s katerimi se hoče doseči sporazum.

Pašič se ponuja Čičerinu.

In Radič nadaljuje: „To je bilo moje pravo in moja dolžnost, zlasti, ko sem na Dunaju čul, da se Pašič ponuja Čičerinu in denuncira kralja, da se namreč kralj Aleksander boji, da bi ga boljševiki ubili, pa da zato noče priznati Rusije. „Jaz bi jo priznal!“ je trdil Pašič Čičerinu. — „Jaz se nisem ločil od komunistov, temveč komunisti nočejo k meni. Nisem jaz prekinil vezi s komunisti, temveč oni z menoj.“ — Ko sem videl vse te Pašičeve kanale preko Poljske, Londona, Češkoslovaške — v tem je Pašič vešč — da se on predstavlja kot star revolucionar, Bakuninov sodrug in prijatelj, ki je začel karijero kot revolucionar in je takšen tudi ostal, sem spoznal vso opasnost zadeve. Z druge strani pa je bilo dobro, ker je Ninčič podkopaval Pašiča, ko je sporočal komunistom: „Pašič ne bo priznal sovjetske Rusije, temveč jaz.“ Ninčič je tudi našel svoje posebne kanale, skozi katere je govoril, da bo Pašič prvi rekonstrukciji kabineta odstranjen, on pa da bo ostal še nadalje vnanji minister in tedaj priznal so-

vjetsko Rusijo. To vse sem videl, ko sem prišel na Dunaj.“

Srbski komunisti in Moskva.

O tem je povedal Radič sledeče: „Ko sem prišel v Moskvo, sem našel v komunistični „Internacionali“ močan upliv srbskih komunistov. Jaz nisem nikoli delal proti Srbom, niti v Londonu, ker bi bilo to nes pametno in brezuspešno, ako bi zastopal hrvaško stališče s tem, da bi rušil Srbijo. V Rusiji sem informiral tudi o Srbiji, kolikor sem pač vedel, vsekakor z rezervno, ker Srbije ne poznam povsem dobro. Toda o Hrvaški sem govoril z gotovostjo. Karkoli so me kje vprašali, sem mogel dati odgovora. O Srbih sem govoril s simpatijo in ljubeznijo, toda tudi z rezervno. Kjer pa je bilo potrebno govoriti o Pašiču, nisem govoril niti z ljubeznijo, niti simpatično niti z rezervno.

V kmečki „Internacionali“ sem dejal, da je Jugoslavija fikcija, švin del. Besede Jugoslavija v ustavi ni. To je bila ideja Slovencev in nas Hrvatov, a po današnji ustavi obstoji zgolj Eshaezija.

Srbski komunisti pa govore o Jugoslaviji in njihov vpliv na komunistično Internacijo je bil znaten. Ali sedaj je v komunistični stranki in v balkanskem komiteju sprejeta popolnoma naša teza. Smatral sem za važno, da komunistem prizna narodno vprašanje in to je sedaj doseženo. Na kongresu komunistične Internacije je Manuiski ostro napadel dr. Simo Markoviča in Dilojkoviča (srbska komunisti! op. ur.), zaradi tega, ker istovetijo narodno vprašanje z ustavnimi. Ako se oni ne bodo prilagodili naziranju komunistične stranke, bodo iz Internacije izključeni.

Komunisti so me pozvali na sejo svoje stranke, toda nisem hotel iti tja. Nisem došel na vabilo komunistične stranke, temveč na vabilo predstavnikov zvezne sovjetske vlade in kmečke „Internacije“. Videl sem, da je komunistična stranka važen faktor v notranji politiki in da je faktor kontrole; ni pa faktor eksekutive.“

Balkanska federacija.

„Meni je bilo sedaj jasno, da moram v svojih razgovorih uporabljati ne samo metode, ki sem jih uporabljal že v Londonu, temveč še več. V Londonu sem veliko govoril o hrvaškem pacifizmu in o tem, da smatramo za mogoče, rešiti naše notranje vprašanje sporazumno med Srbi in Hrvati. Sem zato, da kadar se urede prilike, pritegnem tudi še Bolgarijo in Albanijo. Dalje pa ne grem. V razgovoru s Čičerinom sem spoznal, da se mora govoriti drugače. Tu sem namreč videl, da je sovjetska Rusija v eni reči na istem stališču kot je bila caristična Rusija, to je v vprašanju balkanske federacije. Zakaj baš balkanska federacija, ko ni ne apeninske, alpske, pirenejske, karpatske, uralske federacije?

Obstoji samo kavkaška federacija in še ta je izjema. Balkanske federacije bi morale pomeniti federacijo južne Bolgarije, Srbije, Macedonije. To je Balkan. Mi Hrvati nismo Balkan, ne geografsko, ne politično, ne kulturno. Mi smo **jadransko področje**. Res je sicer, da je geografsko Bosna Balkan, toda Bosna je že debalkanizirana in ni več Balkan. Če pravim to, tedaj ne mislim na Srbijo.“

Republika in monarhija.

O tem je povedal Radič sledeče pametne stavke: „Oni vprašujejo, kaj bo sedaj? Republika? Bomo videli. Eno je brezdvomno: Ako more Rakovski (član sovjetske ruske vlade! op. ur.) reči, da revolucija ni dogma, tedaj more tudi republikanec reči, da republika ni dogma. Mi ne bomo programatično suspendirali republike, temveč bomo odgovorili, kar smo že povedali, da je mogoče, da bo Hrvaška republika, ostala Jugoslavija v mednarodnem smislu pa monarhija. To je odvisno od našega sporazuma. Ako se odstrani militarizem in korupcija in uvede red, tedaj je vprašanje republike samo formalno vprašanje. **Nam pa ni za formo, nego za stvar. Hočemo stvarno republiko, ne formalno.**“

Narod suveren.

Radič je o tem povedal sledeče zelo važne reči: „Mi smo pred odhodom v Moskvo javno izpovedovali: Do volitev pacifisti, po volitvah pacifisti, a na dan volitev suveren narod, ki se ga nihče ne sme dotakniti, ker na ta dan se nima delati drugega kot le glasovati. Kdor tega resno ne pojmi, kdor ne umeje čuvati svoje svobode, kdor ne pojmuje, da je na dan volitev potrebno prej poginiti, kot pa si pustiti kratiti pravico svobodnega glasovanja, ta je žival. Kajti, kadar je volitev izvršena, nihče ne vpraša, kako se je volilo, nego le, kakšen je rezultat. Pašiču ne bomo dovolili, da izvede volitve po makedonsko in da bi se mogel pohvaliti, da je hrvaški narod zapustil Radiča in republiko. Narod more odstaviti mene in republiko, ne sme pa odstaviti svoje suverenosti, to je sebe samega. To pa bi se moglo zgoditi, če bi mi dovolili, da se na Hrvaškem izvedejo volitve po makedonsko. — Kaj bi storili vi, ako Pašič izvede volitve po makedonsko, a mi proglasimo svojo samostalnost; ali bi nas tedaj priznali?“ sem vprašal Čičerina. „Bi! Ne samo da bi vas priznali, tudi vsa gmotna in finančna moč Rusije bi stala za vami!“ mi je odgovoril Čičerin. — „A če bi Pašič izvedel diktaturo?“ — „Mi bi takoj priznali vašo samostojnost!“ je odvrnil Čičerin.

Ta odgovor me je zadovoljil in sedaj sem videl, da sem storil prav, da sem odšel v Rusijo. To mi je bilo rečeno tudi na Angleškem, samo na drug način in previdnejše.

Dnevne vesti.

Republikanci, na plan! V zadnji številki našega lista smo že povedali, da je sodišče v Mariboru **oprostilo** nekega našega somišljenika, ki ga je bila obtožila policija, da je klical javno „živijo Radič“ in „živijo republika“. Mi smo že večkrat naglašali, da je po ustavi vsakemu **dovoljeno**, da sme biti takega političnega prepričanja, kakoršno mu je pač najbolj všeč, **torej tudi republikanec**. Mnogi ljudje pa tega še ne vedo in ker tega ne vedo, se še vedno boje **javno** povedati, da so republikanci. Zato pozivamo vse republikance, da **povsod jasno in možato povedo, da so republikanci!** Kdor pa je zaveden republikanec, mora brati in podpirati tudi republikanske liste. **Edin slovenski republikanski list pa je „Avtonomist“** in dolžnost vsakega slovenskega zavednega republikanca je, da je na „Avtonomista“ naročen, da ga bere in širi in povsod priporoča. **To pa javno in glasno in brez strahu!**

„Federaliste in avtonomiste je treba spraviti k pameti“. Te besede je zapisalo centralistično „Jutro“ dne

17. avgusta v uvodniku, kjer piše o novi vladi in pravi, da so „merodajni krogi“ dali moč in oblast novi vladi samo zato, da „spravijo federaliste in avtonomiste k pameti.“ Kako pa bi bilo, če bi se spametovali enkrat „merodajni krogi“ in naši centralisti? Mi smo čutili in še danes čutimo vse blagor belgrajskega centralizma prav pošteno na svoji koži in zlasti na naših žepih, in to nas je že zdavnaj spametovalo, da smo spregledali, in da danes z vso odločnostjo odklanjamo farbarijo z „enim narodom“ in z „jugoslavenstvom“, ker vemo, da so vse take besede samo hinavska preteveza za dosego posebnih ciljev in namenov, ki jih imajo nekateri ljudje na naše žepce. Zato pa naj nas centralisti prav nič ne spravljajo k pameti, ker mi jo že imamo, pač pa naj gledajo, da bo pamet enkrat njih srečala.

Zadnje upanje. Zadnje upanje slovenskih centralistov, da pridejo zopet do vlade, je **kralj**. Od kralja pričakujejo, da bo sedanjo vlado razglašal in da bo zopet njim dal vso

oblast v roke. Od svoje lastne moči ne pričakujejo nič, ker je nikdar imele niso. Ti ljudje vedno iščejo grajščaka, kateremu bi se prodali, in ki bi jim vrgel pred vrata par kosti za plačilo, da pomagajo grajščaku zatirati svojo lastno kri. Take sorte je pretežni del slovenske inteligence vedno bil, je, in bo tak tudi ostal.

Lepi demokratje. V Sloveniji imamo neko vrsto ljudi, ki se sami imenujejo „demokrate“. Na kratko se imenujejo ti ljudje tudi „jedešariji“. Ti ljudje so tako „demokratični“, da od same demokratije ne vedo več, kako bi se valjali bolj pred — kraljem! Ti ljudje prav nič ne vedo, da je ena glavnih zahtev moderne demokratije republikanska državna oblika. Kdor bere slovenske „demokratske“ časopise, ne najde v njih nič drugega kakor cele kupe že naravnost gnusnega in ogabnega klečepalstva pred kraljem. Človek ne bi rekel nič, če bi ti ljudje kralja samo spoštovali. Toda to je slovenskim „demokratom“ vse premalo. Oni se morajo valjati — samo da se valjajo. Danes zahtevajo celo, da mora kralj novo vladno razgnati. Torej ne parlament, ne ljudski zastop, ki je novo vladno postavil, naj jo tudi odstavi, če se mu to zdi potrebno, ampak kralj! Sramota je, da so ravno slovenski „demokratje“ tako nizko padli! Na drugi strani je pa čisto prav tako. Jih bo slovensko ljudstvo vsaj enkrat do dna spoznalo in pri prihodnjih volitvah tudi pošteno napodilo.

Nova vlada in avtonomistična ideja. Slovenski centralisti, ki se zbirajo okoli „Jutra“, so silno žalostni, ker je njihova vlada padla, na njeno mesto pa je stopila nova vlada, ki jo podpirajo tudi hrvaški republikanci. Oni kar ne morejo počakati dne, da bi nova vlada padla in da bi se povrnila stara vlada, ki nam je znala tako dobro prazniti naše žepe. Ti ljudje nočejo nič vedeti o tem, da so imeli v Londonu odločilni državni sveti konferenco, ki pomeni konec vseh nasilnih vlad, torej tudi konec takih vlad, kakoršna je bila Pašičeva vlada v naši državi. Takih dogodkov slovenski „inteligentni“ centralisti ne vidijo in ne razumejo, ampak raje po starem blatu naprej. Ker pa ne razumejo nove dobe, zato še vedno upajo, da bo umrla tudi avtonomistična ideja. Tako-le se tolažijo v „Jutru“: „S padcem sedanjem vlade pa bo zrastel tudi žalosten križ na grobu avtonomistične ideje... Ž njo bo neslavno zakopana avtonomistična ideja, ta igra slovenske slabosti in malodušnosti, ideja inferiornih (manjvrednih) nazadnjakov, brez ustvarjajočega poleta, pritlikavi sad klerikalnega zastrupljenja.“ — Mi naši centralistični gospodi to tolažbo iz srca privoščimo. Uresničenja svojih lepih sanj seveda slovenski centralisti ne bodo doživeli, čeprav zlezajo v belgrajska čreva 25 metrov globoko, kajti ideja o samoodločbi narodov je ravno tako močna in naravna, kakor je naravna stvar dejstvo, da hoče vsak polnoleten fant postati enkrat samsvoj gospodar. Iz tega naravnega dejstva srka in črpa svojo nepremagljivo moč tudi želja vsakega naroda po lastnem gospodarstvu in po državni samostojnosti.

sti. Danes pozna vsak pastir v hribih resnico, da nihče ni prisiljen na večno biti okovan v suženjske verige. Te enostavne resnice pa slovenska centralistična „inteligence“ ne pozna, ampak še danes sili tja, kjer se je že od nekdaj najboljša počutila, v črevo...

Konferenca v Londonu. O konferenci v Londonu smo že poročali. Konferenca je imela namen, da pripravi pot do sporazuma med Nemčijo in Francijo z ureditvijo vprašanja vojne odškodnine. Ta svoj namen je konferenca popolnoma dosegla. Dosegla pa je svoj namen zato, ker vladajo danes na Angleškem in na Francoskem moške in stranke, ki so res demokratične, ljudske, predvsem pa protimilitaristične in vnete za mir med narodi in državami. Zato pa pomeni ugoden izid konference v Londonu trajno pomirjenje Evrope in padec onih krogov, ki so vedno sanjarili le o novih vojskah. Danes je krenila vsa zapadna Evropa na nova pota, namreč na pota mirnega sožitja narodov in držav in na pot k miru. Ta preobrat v mišljenju zapadnih evropskih narodov pa je obenem smrten udarec za razne Musolinije v Italiji in drugod, ki bi radi vladali z nasiljem, kakor sta to pri nas hotela Pašič in Pribežević. Danes govore narodi in ne več privilegiranci! Tega dejstva se zaveda danes ves svet, samo 90 procentov slovenske „inteligence“ še tega ne razume. Radič pa je to razumel in zato je on danes vpliven državnik na Balkanu. Kdor pa le količkaj razume duh novega časa, razume tudi, da se bližamo z vedno hitrejšimi koraki popolnemu polomu belgrajskega centralizma. Na njegovo mesto pa bo stopila Zveza federativnih republik, v kateri bomo našli svoj prostor tudi Slovenci. Tak je pomen srečnega izida londonske konference za nas.

Danes tako, jutri tako. Slovenski časopisi, ki radi slišijo, če se jim reče, da so „vodilni“, so pisali od leta 1918. dalje dan za dnem, da smo Srbi, Hrvati in Slovenci „eno“, da smo že en sam „narod“, in ne trije narodi, in da moramo imeti zato tudi eno samo državo en sam parlament in enega samega kralja. V ponedeljek dne 18. avgusta na je priobčil „Slovenski Narod“ uvodnik, v katerem trdi, „da smo mi država, v kateri je treba posamezne dele šele skupaj zlititi, in v kateri moramo skupno državljansko zavest še razvijati.“ „Narod“ torej pravi no petih letih svojega laganja o „jugoslovenstvu, da še nismo „eno“, ampak da je nas treba šele „skupaj zlititi“. Iz vsega tega morajo naši bralci razvideti, kako grdo so jih farbali „Slovenski Narod“ in podobni listi celih pet let! Enkrat se bodo pa ljudem le odprle oči, da sploh ne bodo ničesar več verjeli, kar pišejo takozvani vodilni listi, ampak da bodo verjeli le to, kar jim nove „Avtonomisti“. Zatorej naročajte in širite „Avtonomista“!

Štefan Radič in Slovenci. Slovenci smo v širnem svetu jako malo znani kot narod. Svoje državne neodvisnosti nismo nikdar imeli, v tok svetovnih dogodkov zaradi svojega malega števila nismo posegali in zato je naše ime odločilnim gospodom skoro čisto tuje. Poznajo nas pač ne-

kateri znanstveniki, politični krogi pa skoro nič. Zato pa moramo biti hvaležni Štefanu Radiču, voditelju hrvaških republikancev, da na svojem velikem potovanju po evropskih državah in v svojih razgovorih z današnjimi vodilnimi državniki ni pozabil na nas, ampak je vedno in povsod naglašal, da morajo, kar on zahteva za Hrvate, dobiti tudi Slovenci. V svojih razgovorih s Čičerinom, ruskim ministrom za zunanje zadeve je zahteval pravico samoodločbe za hrvaški narod, isto pa je zahteval tudi za Slovence. — Dalje je povedal v svojem velikem govoru v Zagrebu še sledeče: „V razgovoru s Čičerinom sem govoril tudi o Slovincih. Rekel sem mu, da so Slovenci na najboljšem potu, da postanejo že jutri to, kar smo danes mi (t. j. republikanci) in kar bomo mi jutri.“ Zanimivo je tudi, da je govoril Radič s Čičerinom tudi o dr. Korošcu in o Slovenski ljudski stranki. Radič je govoril o obeh jako lepo in je povedal o obeh le to, kar je mogel reči o njih dobrega. (Če bi bil govoril s Čičerinom o Slovincih kakšen Slovenec, bi bil čisto gotovo svoje slovenske politične nasprotnike mazal z najdebelejšim blatom, op. ur.) Po Radičevi za- slugi pozna torej slovenske razmere danes tudi ruska vlada in to je že toliko vredno, da moramo biti Radiču hvaležni, da se je spomnil tudi na nas. Ker pa je hvaležnosti med Slovenci bolj malo, smo lahko prepričani, da bo slovenska gospoda Radiča še nadalje zmerjala z „norcem“, kmetje in delavci pa mu bodo vedeli vseeno hvalo. To pa je glavno.

Kralja kličejo na pomoč. Gospodom, ki so prej praznili državno blagajno in naše žepe, nova vlada ni prav nič všeč. Zato kličejo na pomoč kralja, naj on sedanjo vladno razžene! Ker pa ima sedanja vlada 55 glasov večine v parlamentu, je kralj ne bi mogel drugače „razgnati“, kakor z vojaško silo. To pa bi pomenilo, da kralj lahko dela, kar hoče! V takem slučaju bi bil parlament nepotreben in imeli bi absolutistično vladno. In po taki vladi, namreč po kraljevskem absolutizmu, se zeha tistim ljudem, ki vedno govore o demokraciji, t. j. o vladi ljudstva!

Opozarjamo na izvleček velikega govora št. Radiča v Zagrebu. Slovenski listi so o njem malo poročali, največ pa potvarjali v namenu, da spor še poostre. Zlasti je demokratsko časopisje slikalo komunističnega vruga na steno, katerega agent je baje postal Radič. Toda vsaka laž ima kratke noge.

Vinica. Dne 24. avgusta imamo tu občinske volitve. Skrinjica Slovenske kmečke republikanske stranke je tretja! Vsi republikanci bomo glasovali za to stranko. Naprej!

Salomoni. V neko vasico na Gorenjskem so pripeljali neki čebelarji svoje panje, da bi se tam njihove čebele pasle. V tej vasici pa živi mož, ki je sam čebelar in je tuje čebele gledal po strani. Pritožil se je na — domač občinski odbor in je svojo pritožbo takole utemeljil: Prvič so tuji panji nameščeni preblizu ceste, vsled česar je nevarnost, da bodo ljudi opikale. Drugič pa te tuje čebele odjedajo domačim pašo, kar ni prav. Občinski odbor se je zbral in razpravljaj o tej pritožbi sovašča-

na. Sklenil je dvigniti ogled na licu mesta. Po končanem ogledu pa so možje razsodili sledeče: Prvi vzrok, da so na pašo pripeljane čebele nevarne ljudem, ne drži, ker so nameščene dovolj daleč od ceste. Glede drugega vzroka, zaradi naše, pa je občinski odbor izrekel, da se v to ne meša in da naj — „čebele same med seboj obračunajo!“ — Kako so potem čebelice „med seboj obračunale“, nam pa ne poročajo.

„Jugoslavenski“ Sokoli v Zagrebu. Pretekli teden so se zbrali v Zagrebu oni telovadci-Sokoli, ki se imenujejo „jugoslavenske“ Sokole. Na Hrvaškem pa o „jugoslovenstvu“ noče nihče več slišati niti besedice. Zato imajo Hrvatje svoje telovadno društvo, ki se imenuje „hrvaški“ Sokol. „Hrvaške“ Sokole imajo v Zagrebu jako radi, ker se priznajo za Hrvate, kar tudi so, ne marajo pa „jugoslavenskih“ Sokolov. Kljub temu pa so se odločili „jugoslavenski“ Sokoli, da pojejo ravno v Zagreb! Zagrebčani so jih sprejeli jako hladno. To sicer ni posebno vladno, ampak je razumljivo. Kar kdo išče to najde. Če bi bili pa prišli v Zagreb slovenski Sokoli kot Slovenci in srbski Sokoli kot Srbi, bi jih bili Zagrebčani gotovo prav lepo sprejeli. Tako pa jih ni pozdravil niti zagrebški župan, ki se je za čas sokolskih slavnosti v Zagrebu raje odpeljal v Osijek na — evharistični kongres.

Darovi za tiskovni sklad:

Župni urad — Lipnik . . . Din 123
Neimenovan — Sv. Lenart, Štajersko . . . Din 5
Neimenovan — Trnovec . Din 15
Župnik z Gorenjske . . . Din 20
Kaplan iz Štajerske . . . Din 25

Darovalcem naša najlepša zahvala. Ostale naše naročnike in somišljenike pa prosimo, naj vsak po možnosti posnema gori navedene.

Vrednost denarja. V Švici so plačevali ta teden za 100 dinarjev 6 frankov 55 do 6 frankov 60 centimov. — Na zagrebški borzi je veljal 1 dolar 79 do 80 dinarjev.

Ljubljanska borza. Pretekli teden je začela poslovati ljubljanska borza.

Žitne cene v Vojvodini. V Vojvodini velja nova pšenica 370 do 380 dinarjev, stara pšenica 382 do 390 dinarjev, koruza 285 dinarjev, oves 290 do 300 dinarjev, moka 570 do 580 dinarjev.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSKE AVTONOMISTOV.

Odgovorni urednik Drago Brozovič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Edino

JUHAR

nadomesti in prekosi
okus in redilnost
mesa v hrani

Popolnoma varno naložite denar v

Ljubljansko posojilnico

ki posluje v novopreurejenih prostorih

V LJUBLJANI

r. z. z. o. z.

Mestni trg štev. 6

Hranilne vloge in vloge na tekoči račun obrestuje po

8%

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z

odpovednim rokom obrestuje tudi više po dogovoru.

Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posestva ter proti poroštvu. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema ceslje in inkaso faktur.

ILIRSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8/I.

sprejema hranilne vloge po 8%.

Večje in stalne vloge do 12%.

Nakup gozdov, desk, tramov in drv. Zaloga trboveljskega premoga in drv. Prodaja na debelo in drobno. — Plačljivo tudi na obroke.

DRUŽBA ILIRIJA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8.

Telefon štev. 220.

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi : FRANCKOV : kavni pridelek« od ponarejenih proizvodov tudi že na zunaj po novi, rjavomodro-beli etiketi. — Na tej se posebno iztičejo karakteristični znaki razlikovanja, ki so: im. »Franck« in »kavni mlinček«.

»Pravi : FRANCK : z mlinčkom« zahvaljuje svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

Originalne (prave)
potrebščine (fixat, preservat) za

Opalograph

kakor tudi kompl. aparate dobite samo pri **Lud. Baraga**, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/I.

Našim rodbinam

priporočamo našo pravo domačo **KOLINSKO CIKORIJO**, izvrsten pridatek za kavo.

Večletno jamstvo

„Stoeper“

šivalni in pisalni stroji

so razstavljeni v paviljonu F — 148 na Ljubljanskem velesejmu. Zaloga

Lud. BARAGA, Ljubljana,

Šelenburgova ulica 6, I. nadstropje.

Špecialna mehanična delavnica za popravo pisalnih, računskih, razmnoževalnih in drugih strojev. Najfinejšo strojno olje in sploh vse potrebščine, ki spadajo v to stroko.

15 letno jamstvo

Trgovina ŽIBERT

se je preselila iz Prešernove ulice na **Kongresni trg** zraven nunske cerkve ter se cenjenim odjemalcem priporoča še za nadaljno naklonjenost.

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufaktur. Obleke po meri se točno izvršujejo.

Franc Szantner

Ljubljana, Šelenburgova ul. 1

trgovina čevljev in špecialna tvrdka za ortopedična in anatomska obuvila

sprejema
vsa naročila po meri
in popravila.

MERAKL

barve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče) in zajamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

Medić-Zankl

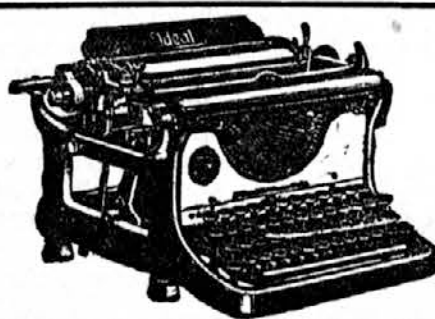
družba z o. z.

Maribor, Ljubljana, Novi Sad,
podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:

Ljubljana - Medvode.

Naročajte „Avtonomista“!

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.

Telefon štev. 268.

Najboljši pisalni, razmnoževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

Bele klobuke,

oblike po 160 do 200 Din, dvobarvni 170 D in vse drugolične barve 150 D.
Priporoča se najreelneje

Minka Horvat

Ljubljana, Stari trg

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavni: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta štev. 5.

Telefon štev. 367.

Vplačani kapital Din 3,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Prva žebljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija). Brzjavke: Zadruga Kropa. — Telefon interurban: Podnart številka 2.

Žebli za normalne in ozkotirne železnice. Žebli za ladje, črni ali pocinkani. Žebli za zgradbe, les itd. Žebli za čevlje. Spojke za odre in prage. Spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje za brane. Kljuge za podobe, zid, cevi, žlebove itd. Vijaki z maticami. Podložne pločice. Matice. Zakovice za tenderje, kotle, mostove, sode, pločevino, kolesa itd. Vijačni čepi. Verige. Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in rizbah najceneje. Ilustrov. ceniki na razpolago.

Trgovska banka d. d., Ljubljana

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica

Dunajska cesta 4. (v lastni stavbi)

KAPITAL IN REZERVE DIN 18,300.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavni: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice, Meža-Dravogr.,